

NÂNG CAO VĂN HÓA ỨNG XỬ TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG CỦA SĨ QUAN TRẺ Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI

Nguyễn Văn Quê
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và sự phát triển mạnh mẽ của không gian mạng, văn hóa ứng xử trên không gian mạng đã trở thành một vấn đề có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với đội ngũ sĩ quan trẻ trong các nhà trường quân đội. Với vai trò là lực lượng nòng cốt trong xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, sĩ quan trẻ không chỉ phải vững vàng về bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, trình độ chuyên môn mà còn cần có văn hóa ứng xử chuẩn mực trên không gian mạng.

Từ khóa: văn hóa ứng xử; không gian mạng; sĩ quan trẻ; nhà trường quân đội; nâng cao.

ENHANCING BEHAVIORAL CULTURE IN CYBERSPACE AMONG YOUNG OFFICERS AT MILITARY ACADEMIES

Abstract: In the context of the Fourth Industrial Revolution and the rapid development of cyberspace, online behavioral culture has become an issue of particular importance for young officers in military academies. As a core force in building the Vietnam People's Army to be revolutionary, regular, elite, and gradually modern, young officers are required not only to possess firm political ideology, moral integrity, and professional competence, but also to demonstrate appropriate and standardized behavior in cyberspace.

Key words: behavioral culture; cyberspace; young officers; military academies; enhancing.

Nhận bài: 29.12.2025

Phản biện: 20.01.2026

Duyệt đăng: 24.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Không gian mạng với những đặc trưng như tính mở, tính lan tỏa nhanh, tính tương tác cao đã và đang tác động sâu sắc đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó có lĩnh vực quân sự, quốc phòng và công tác giáo dục, đào tạo trong các nhà trường quân đội. Đối với sĩ quan trẻ – lực lượng kế cận trực tiếp của đội ngũ cán bộ quân đội thì không gian mạng vừa là môi trường học tập, nghiên cứu, giao tiếp hữu ích, vừa tiềm ẩn nhiều nguy cơ ảnh hưởng đến nhận thức, thái độ, hành vi và bản lĩnh chính trị nếu thiếu văn hóa ứng xử phù hợp. Trước sự phát triển nhanh chóng của mạng xã hội, truyền thông số và các hình thức tương tác trực tuyến, vấn đề văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ đặt ra những yêu cầu mới, đòi hỏi phải có nhận thức đúng đắn và giải pháp đồng bộ, hiệu quả. Việc nghiên cứu, đề xuất các giải pháp nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội hiện nay có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số vấn đề cơ bản về văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội

Văn hóa ứng xử trên không gian mạng là tổng hòa các giá trị, chuẩn mực, thái độ và hành vi của con người trong quá trình tham gia, tương tác,

giao tiếp, chia sẻ thông tin trên môi trường mạng, phù hợp với các chuẩn mực đạo đức xã hội, pháp luật của Nhà nước và quy định của các tổ chức, cộng đồng. Văn hóa ứng xử trên không gian mạng không chỉ phản ánh trình độ nhận thức, nhân cách của cá nhân mà còn thể hiện bản sắc văn hóa của tổ chức và quốc gia. Đối với sĩ quan trẻ trong các nhà trường quân đội, văn hóa ứng xử trên không gian mạng là tổng hòa các quy tắc, chuẩn mực phù hợp với tự định hướng, điều chỉnh hành vi và cách giao tiếp khi tương tác trên các trang mạng xã hội, trang web và các ứng dụng khác. Đây là biểu hiện cụ thể của phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, ý thức tổ chức kỷ luật và tinh thần trách nhiệm của người quân nhân cách mạng trong môi trường số.

Văn hóa ứng xử đúng đắn trên không gian mạng góp phần bảo vệ hình ảnh, uy tín của Quân đội nhân dân Việt Nam, đồng thời là “lá chắn mềm” trước các thông tin xấu độc, âm mưu chống phá của các thế lực thù địch. Việc duy trì và thực hiện văn hóa ứng xử trên không gian mạng không chỉ phản ánh nhân cách của sĩ quan trẻ mà còn góp phần xây dựng hình ảnh một xã hội văn minh trong thời đại công nghệ số. Mỗi hành vi, lời nói trên không gian mạng đều có thể tạo ra tác động lớn, không chỉ đối với cá nhân mà còn đối với cộng đồng và xã hội. Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng đã khẳng định: “Tăng cường quản lý và phát

triển các loại hình thông tin, truyền thông trên internet. Kiên quyết loại bỏ các sản phẩm, thông tin độc hại, xuyên tạc, phản động, ảnh hưởng xấu đến ổn định chính trị – xã hội, thuần phong mỹ tục” (1). Điều này nhấn mạnh vai trò quan trọng của văn hóa ứng xử trong việc bảo vệ an ninh, ổn định xã hội và xây dựng một cộng đồng mạng văn minh. Đồng thời, văn hóa ứng xử trên không gian mạng còn mang ý nghĩa quan trọng trong việc bảo vệ danh dự, quyền lợi cá nhân và giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc.

Văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội có những đặc điểm cơ bản sau: Mang đậm tính chính trị - quân sự. Mọi hành vi, phát ngôn của sĩ quan trẻ trên không gian mạng đều gắn với hình ảnh người quân nhân, chịu sự điều chỉnh của điều lệnh, điều lệ, kỷ luật quân đội và các quy định của Nhà nước về an ninh mạng; Chịu sự chi phối mạnh mẽ của môi trường giáo dục, đào tạo trong nhà trường quân đội. Quá trình học tập, rèn luyện chính quy tạo điều kiện hình thành những chuẩn mực ứng xử tương đối ổn định, song cũng đặt ra yêu cầu cao về tính gương mẫu, chuẩn mực trong không gian mạng; Chịu tác động trực tiếp của sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và mạng xã hội. Sĩ quan trẻ là lực lượng năng động, nhanh nhạy trong tiếp cận công nghệ mới, do đó vừa có lợi thế trong khai thác không gian mạng phục vụ học tập, công tác, vừa dễ bị tác động bởi các thông tin đa chiều, phức tạp.

Nhân tố cơ bản quy định văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội, bao gồm: chất lượng công tác giáo dục ở nhà trường và bồi dưỡng ở đơn vị; môi trường văn hóa ở đơn vị và nhân tố chủ quan của sĩ quan trẻ quy định văn hóa ứng xử của họ trên không gian mạng. C.Mác đã chỉ rõ: “Không phải ý thức quyết định đời sống mà chính đời sống quyết định ý thức” (2). Những nhân tố này ảnh hưởng đến cách thức sĩ quan trẻ ứng xử trong đời sống thực tế, có vai trò quan trọng trong việc quy định văn hóa ứng xử của sĩ quan trẻ trên môi trường không gian mạng. Trong đó, chất lượng công tác giáo dục ở nhà trường và bồi dưỡng ở đơn vị quy định văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội.

Những năm qua, cấp ủy, chỉ huy, cơ quan chức năng các cấp trong các nhà trường quân đội đã có nhiều giải pháp giáo dục chính trị tư tưởng, nâng cao nhận thức về pháp luật, kỷ luật quân đội, trang

bị kỹ năng sử dụng không gian mạng an toàn, hiệu quả. Hầu hết sĩ quan trẻ nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm của mình trên không gian mạng, tích cực tham gia đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, lan tỏa thông tin tích cực, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Thái độ, hành vi ứng xử của đại đa số sĩ quan trẻ trên không gian mạng cơ bản phù hợp với các giá trị đạo đức, văn hóa, truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam, tuân thủ pháp luật, tôn trọng quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân. Trong bối cảnh không gian mạng ngày càng có ảnh hưởng sâu rộng, sĩ quan trẻ đã có nhiều đóng góp quan trọng trong việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, lan tỏa thông tin chính thống và nâng cao ý thức cộng đồng về văn hóa ứng xử trực tuyến. Họ không chỉ tham gia chia sẻ thông tin tích cực mà còn chủ động đấu tranh chống lại các quan điểm sai trái, phản động, góp phần củng cố niềm tin của Nhân dân vào lực lượng vũ trang. Đồng thời, sĩ quan trẻ còn là những người tiên phong trong việc tuân thủ quy tắc đạo đức, pháp luật khi sử dụng mạng xã hội, góp phần xây dựng môi trường mạng lành mạnh và an toàn.

Tuy nhiên, vẫn còn một bộ phận sĩ quan trẻ chưa nhận thức đầy đủ về tính phức tạp, nhạy cảm của thông tin trên không gian mạng, đôi khi chia sẻ, bình luận thiếu chọn lọc. Việc sử dụng mạng xã hội đôi khi còn lãng phí thời gian, ảnh hưởng đến công việc. Kỹ năng ứng phó với các tình huống xấu trên không gian mạng của một số sĩ quan trẻ còn hạn chế. Một số sĩ quan trẻ thiếu kiến thức về pháp luật và chưa nắm chắc các chuẩn mực văn hóa dẫn đến những ứng xử chưa đúng, chưa phù hợp. Vì vậy, vấn đề nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng cho sĩ quan trẻ là nhiệm vụ quan trọng và cấp thiết hiện nay.

2.2. Giải pháp nâng cao văn hóa ứng xử của sĩ quan trẻ trên không gian mạng hiện nay

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ chủ trì và cơ quan chức năng các cấp.

Với mỗi hoạt động của nhà trường nói chung, nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ nói riêng đều thông qua sự lãnh đạo của Đảng, nhân tố quyết định mọi thắng lợi. Trong giáo dục và đào tạo, đặc biệt, nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội hiện nay càng phải đặt dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ chủ trì và cơ quan chức năng các cấp. Nâng

cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội hiện nay phụ thuộc trực tiếp vào sự thống nhất trong định hướng, sự tác động đồng bộ, đồng thuận giữa các chủ thể. Mọi hoạt động ở nhà trường đều có sự lãnh đạo của cấp ủy, tổ chức đảng, muốn nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ thì công tác giáo dục phải đặt lên hàng đầu. Do vậy, phải tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ chủ trì và cơ quan chức năng các cấp đối với nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội hiện nay.

Thứ hai, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh.

Môi trường văn hóa trong nhà trường đóng vai trò quyết định trong việc hình thành và phát triển nhân cách của người quân nhân, trong đó nhận thức, thái độ và kỹ năng ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ được hình thành và phát triển gắn liền với môi trường văn hóa. Môi trường văn hóa lành mạnh góp phần xây dựng tinh thần đoàn kết, hỗ trợ lẫn nhau giữa các thành viên trong đơn vị, giúp hình thành, phát triển những thói quen tốt, lành mạnh, giá trị tốt đẹp, chuẩn mực đúng đắn trong giao tiếp, ứng xử. Khi quan hệ văn hóa trong đơn vị được thiết lập chặt chẽ, sĩ quan trẻ có nền tảng vật chất, tinh thần để phát huy những giá trị này trên không gian mạng. Vì vậy, các nhà trường cần xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, giúp sĩ quan trẻ nhận thức rõ vai trò và trách nhiệm của mình trong việc giữ gìn hình ảnh, phẩm chất cao quý “Bộ đội Cụ Hồ” và Quân đội nhân dân Việt Nam trên không gian mạng, tạo ra những “đường dẫn” thuận lợi để sĩ quan trẻ rèn luyện, vận dụng các quy tắc ứng xử một cách linh hoạt, tự giác, sáng tạo.

Trong xây dựng môi trường văn hóa, phải tập trung bảo đảm, duy trì sự gắn kết chặt chẽ giữa các thành viên trong đơn vị, là cơ sở cho sĩ quan trẻ học hỏi, trao đổi kinh nghiệm về cách xử lý các tình huống thực tế trên không gian mạng. Quan hệ văn hóa giữa các thành viên trong đơn vị là nền tảng quan trọng để xây dựng môi trường giao tiếp tích cực, hình thành các giá trị ứng xử văn hóa trong đời sống thực tế và trên không gian mạng. Quan hệ này gồm: mối quan hệ thầy - trò, mối quan hệ giữa cấp trên và cấp dưới, giữa đồng đội với nhau, được xây dựng dựa trên các nguyên tắc tôn trọng, đoàn kết, hỗ trợ lẫn nhau. Cấp ủy, chỉ huy ở các đơn vị cần thực hiện đúng chức trách,

nhiệm vụ của mình; đồng thời, thúc đẩy sự gắn kết giữa các thành viên, hướng đến mục tiêu thực hiện thành công nhiệm vụ chính trị trung tâm của từng đơn vị. Cần tập trung duy trì, giữ gìn các mối quan hệ dựa trên sự tin tưởng, hợp tác và tôn trọng lẫn nhau. Điều này tạo ra môi trường sống và làm việc tích cực, lan tỏa những giá trị văn hóa quân sự đặc sắc lên mạng xã hội. Trong sinh hoạt tập thể, các hoạt động trao đổi kinh nghiệm liên quan đến công tác và giao tiếp hằng ngày đóng vai trò quan trọng trong việc rèn luyện khả năng ứng xử của sĩ quan trẻ. Những buổi thảo luận và chia sẻ giúp họ nâng cao kỹ năng xử lý tình huống, thích nghi với các môi trường khác nhau, kể cả trên mạng xã hội. Qua đó, sĩ quan trẻ được bồi dưỡng khả năng tự kiểm soát cảm xúc, duy trì hành vi đúng mực và trách nhiệm trong mọi tương tác trực tuyến.

Thứ ba, khơi dậy động cơ đúng đắn của sĩ quan trẻ trong nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng hiện nay.

Động cơ chính là nền tảng để sĩ quan trẻ tuân thủ các quy định và chuẩn mực, chủ động nâng cao nhận thức, kỹ năng ứng xử và xây dựng hình ảnh cá nhân cũng như tập thể quân đội trên môi trường trực tuyến. Giải pháp góp phần quan trọng trong tạo động lực từ bên trong, giúp sĩ quan trẻ tự mình nâng cao văn hóa ứng xử một cách bền vững. Khơi dậy động cơ đúng đắn giúp sĩ quan trẻ có ý thức hơn trong việc giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa trên không gian mạng, giúp sĩ quan trẻ đối phó với thách thức và cám dỗ từ các thế lực thù địch. Trong quá trình giáo dục, các nhà trường quân đội cần bồi dưỡng và quán triệt cho sĩ quan trẻ những nội dung về chức trách, nhiệm vụ, các quy định giáo dục và đào tạo và những tác động hai mặt của không gian mạng. Cần có cơ chế khen thưởng, biểu dương, từ đó góp phần lan tỏa những giá trị văn hóa quân sự tốt đẹp và xây dựng một môi trường mạng lành mạnh, tích cực, đáp ứng yêu cầu của quân đội trong thời kỳ mới.

III. KẾT LUẬN

Nâng cao văn hóa ứng xử trên không gian mạng của sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội là nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên, lâu dài, góp phần xây dựng đội ngũ sĩ quan có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức trong sáng, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam trong tình hình mới. Việc triển khai đồng bộ

các giải pháp nêu trên sẽ tạo chuyển biến tích cực trong nhận thức và hành vi của sĩ quan trẻ, góp phần xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh trong nhà trường quân đội và trên không gian mạng trong thời đại công nghệ số, đó cũng là nhiệm vụ cấp thiết, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong thời kỳ mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. Tập I. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 146.

C.Mác và Ph.Ăngghen toàn tập (1995). *Tập 3*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 38.

Quân ủy Trung ương (2021). *Nghị quyết số 847-NQ/QUTW ngày 28/12/2021 về phát huy phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”, kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân trong tình hình mới*.

Quân ủy Trung ương (2022). *Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*.